

Sygn. akt III CSK 221/19

POSTANOWIENIE

Dnia 23 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Krajewski

w sprawie z powództwa H. B.
przeciwko M. Ł. K. i S. sp. z o.o. w K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 stycznia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej M. Ł. K.
i S. sp. z o.o. w K.
od wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 4 grudnia 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza solidarnie od pozwanych M. Ł. K. i S. sp. z o.o. na rzecz powódki H. B. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 4 grudnia 2018 r. Sąd Okręgowy w K. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w K. z 11 października 2017 r. w ten sposób, że obniżył zasądzoną tym wyrokiem kwotę do 58.787,22 zł, oddalając apelacje pozwanych w pozostałej części i rozstrzygając stosownie do tego o kosztach procesu.

Pozwani wniesli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego i przedstawiając w tym kontekście trzy następująco sformułowane pytania:

„- czy już sam fakt zastrzeżenia w umowie nienazwanej, której treść była przedmiotem żmudnych i czasochłonnych negocjacji, mającej na celu doprowadzenie do ostatecznego zakończenia i rozliczenia wszelkich stosunków prawnych i faktycznych związanych z nieukończonym przedsięwzięciem inwestycyjnym pomiędzy partnerami biznesowymi, kary umownej za niewykonanie zobowiązania niepieniężnego polegającego na zobowiązaniu dłużnika do niekierowania wniosków o wszczęcie postępowań dyscyplinarnych związanych z przedmiotem tego porozumienia, a dotyczących czynności prawnych i faktycznych mających miejsce przed datą zawarcia umowy, przy jednoczesnym złożeniu przez zobowiązanych oświadczenia o braku zastrzeżeń co do tychże czynności, per se przesądza o nieważności regulacji przewidującej taką karę umowną, jako zmierzający do obejścia przepisów o odpowiedzialności dyscyplinarnej, czy też - zgodnie z zasadami wyrażonymi w art. 62 § 1 i 2 kodeksu cywilnego, art. 353¹ k.c. oraz art. 483 § 1 k.c., wobec całokształtu okoliczności poprzedzających zawarcie umowy, zgodnego celu i zamiaru stron oraz treści dokonanej przez strony czynności prawnej, która była przedmiotem wielotygodniowych negocjacji, z uwzględnieniem złożonych oświadczeń o braku zastrzeżeń co do podejmowanych przez radcę prawnego czynności prawnych i faktycznych związanych z tą inwestycją, może być uznana za zapis wiążący?

- Czy klauzula umowna wpisana do umowy w oparciu o art. 353¹ k.c. oraz art. 483 § 1 k.c., statuująca obowiązek zapłaty przez dłużnika kary umownej w przypadku wystąpienia zdarzenia w postaci skierowania przez tego zobowiązanego do organów odpowiedzialności zawodowej skargi dyscyplinarnej obejmującej czynności, co do których ten dłużnik złożył uprzednio oświadczenie o braku zastrzeżeń co do czynności podjętych przez radcę prawnego, może być uznana za nieważną na gruncie art. 58 § 1 lub 2 k.c., pomimo że zasady deontologiczne nie są aktem normatywnym wskazanym w art. 87 Konstytucji, a jedynie zbiorem zasad uchwalonych przez organ korporacyjny, wiążących jedynie przedstawicieli danego zawodu?

- Czy treść i cel dyspozycji art. 5 k.c. implikuje jednoznaczny wniosek, że radca prawny, realizujący swe uprawnienia umowne do obciążenia kontrahenta, będącego jednocześnie byłym klientem, karą umowną z tytułu niewykonania przyjętego przez tę osobę zobowiązania niepieniężnego, narusza swym działaniem określone tym przepisem zasady współżycia społecznego, w szczególności zasadę lojalności, pomimo iż to ten kontrahent dopuścił się złamania tzw. zasady czystych rąk i uchybił wykonaniu dobrowolnie przyjętego zobowiązania? Czy w tym kontekście dyspozycja art. 5 k.c. i niebędące powszechnie obowiązującymi przepisami prawa zasady deontologiczne mogą mieć prymat nad zasadą swobody umów wyrażoną w bezwzględnie obowiązującym przepisie art. 353¹ k.c. i sposobem dobrowolnego i świadomego uregulowania przez strony czynności prawnej wzajemnych praw i obowiązków? A nadto, czy możliwy jest prymat praw podmiotowych jednej strony stosunku prawnego nad prawami drugiej, niezależnie od okoliczności dokonania określonej czynności prawnej i składających się na nią regulacji, będących wyrazem zgodnych ustaleń stron?”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, wyrażającym się w szczególności w konieczności zapewnienia jednolitej wykładni i jednolitego stosowania prawa.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. może być wyłącznie problem o charakterze prawnym, a nie faktycznym lub wynikającym ze stwierdzonych przez skarżącego uchybień Sądu. Jego rozstrzygnięcie powinno stwarzać przy tym realne i poważne trudności, a także mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia innych spraw. Skarżący winien jest

w tym przypadku przedstawić pogłębioną argumentację prawną, bowiem zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny, powstały na tle konkretnego przepisu prawa. Nie może ono odnosić się do subiektywnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zob. postanowienia SN z 16 maja 2018 r., II CSK 15/18; z 24 kwietnia 2018 r., IV CSK 552/17; z 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17; z 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17).

W kontekście sformułowanych przez skarżących pytań należy wskazać, że niedopuszczalne jest formułowanie zagadnienia prawnego mającego charakter kazuistyczny, służący uzyskaniu odpowiedzi odnośnie kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia. Niezbędne jest także wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu. Tylko tak postawione w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego, ogólne zagadnienie, może mieć znaczenie dla rozwoju prawa (por. postanowienia SN z 22 maja 2018 r., I CSK 23/18; z 11 kwietnia 2018 r., IV CSK 514/17; z 1 marca 2018 r., I CSK 657/17; z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16 wraz z przywołanym tam orzecnictwem).

Pytania sformułowane przez skarżących nie spełniają powyższych wymagań. W sposób wyraźny wynika z nich próba weryfikacji przez Sąd Najwyższy prawidłowości przyjętej przez Sąd Okręgowy oceny § 8 ust. 1 i 2 porozumienia z 14 października 2014 r. Sformułowanie zagadnień prawnych jest wyjątkowo kazuistyczne, głęboko odniesione do okoliczności faktycznych sprawy. Jednocześnie skarżący dokonują w pytaniach ocen tego stanu, uwypuklając elementy, które nie były wprost przedmiotem ustaleń Sądów. Rozstrzygnięcie tak formułowanych zagadnień nie mogłoby mieć znaczenia dla orzekania w innych sprawach ani dla rozwoju prawa.

Jednocześnie również Sąd Najwyższy nie dostrzega istnienia w niniejszej sprawie innych podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w szczególności możliwości uznania jej za oczywiście uzasadnioną (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Istnieją poważne argumenty na rzecz przyjęcia, że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena § 8 ust. 1 i 2 porozumienia z 14 października 2014 r. jest uzasadniona.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. Kwota zwrotu kosztów równa jest wynagrodzeniu radcy prawnego wynikającemu z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265).